

## VI. Kronika

### WALNE ZGROMADZENIE SOCIÉTÉ D'HISTOIRE DU DROIT

W dniu 20 listopada 1971 r. odbyło się w Paryżu walne zgromadzenie *Société d'histoire du droit*. Uczestnicy zebrania, celem podkreślenia międzynarodowego charakteru swego stowarzyszenia, postanowili poszerzyć grono członków zarządu. Droga kooptacji powołani zostali do tego zarządu następujący uczeni: prof. dr H. Thieme (Freiburg im Breisgau), prof. dr A. Vetulani (Kraków) oraz prof. dr W. Wagner (Detroit). Jest to pierwszy wypadek, aby uczony polski wszedł do zarządu tegoż stowarzyszenia.

STANISŁAW GRODZISKI (Kraków)

### KONGRES HISTORYCZNOPRAWNY W NORYMBERDZE

W międzynarodowym życiu naukowym w dziedzinie historii prawa panowało w 1972 r. duże ożywienie. W roku tym urządzono całą serię zjazdów naukowych, a to konferencję poświęconą dziejom administracji w Siklos koło Pécsu, poświęcony sytuacji prawnej dziecka kongres *Société Jean Bodin pour l'histoire comparative des institutions* w Strasburgu, międzynarodowe dni francuskiej *Société d'histoire du droit* w Clermont-Ferrand, kongres kanonistyczny w Toronto, w końcu zaś świętujący niemiecki kongres historycznoprawny (19. *Deutscher Rechtshistorikertag*) w Norymberdze.

Ostatnia z wymienionych imprez naukowych odbyła się w dniach 24 - 27 września 1972 r., przy udziale około 250 profesorów, docentów i asystentów przedmiotów historycznoprawnych oraz innych osób interesujących się tą dziedziną wiedzy. Większość ich reprezentowała kraje języka niemieckiego (Niemiecką Republikę Federalną, Austrię i Szwajcarię), ale nie brak było również historyków prawa z kilkunastu innych państw europejskich, a nawet spoza naszego kontynentu. Jest to dowodem, że — wbrew pierwotnym założeniom — odbywane co dwa lata spotkania niemieckich, austriackich i szwajcarskich historyków prawa przekształcają się stopniowo w platformę szerzej zakrojonej współpracy międzynarodowej, dając okazję do wymiany myśli twórczej i doświadczeń badawczych naukowców reprezentujących rozmaite państwa, i to nawet o różnym ustroju polityczno-społecznym.

Zgodnie z ustaloną tradycją problematyka naukowa kongresu w Norymberdze odznaczała się dużą różnorodnością. Liczba referatów była jednak nieco mniejsza niż na poprzednich kongresach, ogółem bowiem przedstawiono ich 17, podczas gdy w 1968 r. w Monasterze i w 1970 r. w Salzburgu było ich po 20. Obrady odbywały się na posiedzeniach plenarnych oraz sekcyjnych, w trzech równolegle pracujących sekcjach: germanistycznej, romanistycznej i kanonistycznej. Na inauguracyjnym posiedzeniu plenarnym prof. H. Kellenbenz z Uniwersytetu w Erlangen — Norymberdze przedstawił referat poświęcony roli miast europejskich w walce o niezbędną dla rozwoju gospodarczego stabilizację i pewność prawa. W sekcji germanistycznej głównymi referentami byli prof. H. Demelius z Wiednia, który omówił prywatno-

prawne stosunki łączące Norymbergę i Wiedeń w średniowieczu i w początkach ery nowożytnej, oraz prof. G. Gudian z Kolonii, autor referatu poświęconego skardze o odszkodowanie w średniowiecznym procesie niemieckim. Centralnym punktem obrad sekcji romanistycznej były referaty prof. F. Sturma z Marburga pt. *Rem suam recipere* i prof. D. Simona z Frankfurtu n.M. o bizantyjskiej jurysprudencji XI stulecia. Autorem głównego referatu z kanonistyki pt. *Ecclesia vivit lege romana?* był prof. C.G. Fürst z Fryburga Br., zaś zamykający obrady referat o roli Donellusa w nauce prawa doby humanizmu przedstawiony został na sesji wyjazdowej w Erlangen przez prof. H. Hübnera z Uniwersytetu Kolońskiego. Ponadto na posiedzeniach wszystkich trzech sekcji przedstawiono po kilka mniejszych referatów w formie tzw. komunikatów naukowych.

Nauka historii prawa w krajach socjalistycznych reprezentowana była na kongresie w Norymberdze przez 7 historyków prawa z Węgier, 3 z Polski i 3 z Niemieckiej Republiki Demokratycznej. W szczególności polskimi uczestnikami zjazdu byli doc. dr hab. Krystyna Bukowska-Gorgoni z Zakładu Prawa Rzymskiego Uniwersytetu Warszawskiego, ks. doc. dr hab. Marian Żurowski, dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego A.T.K. w Warszawie i prof. dr hab. Lesław Pauli z Zakładu Powszechniej Historii Państwa i Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

Udział naukowców z państw Europy Wschodniej został przyjęty z uznaniem zarówno przez organizatorów jak i ogół zebranych, co znalazło m.in. wyraz w przemówieniu rektora tamtejszego Uniwersytetu w czasie otwarcia kongresu w sali rycerskiej zamku cesarskiego w Norymberdze. Wnieśli też oni stosunkowo znaczny wkład merytoryczny do dorobku naukowego obrad, bowiem — co było zjawiskiem nader symptomatycznym — aż 5 referatów (a więc blisko 1/3 z ogólnej liczby 17) opracowanych zostało przez przedstawicieli uczelni węgierskich i polskich.

Na obradach sekcji germanistycznej polskim referentem był prof. L. Pauli, który mówił o roli *Constitutio Criminalis Carolina* w teorii i praktyce prawnej w Polsce i na Ukrainie (*Zur Geschichte der peinlichen Halsgerichtsordnung Kaiser Karls V in Polen und der Ukraine*). Natomiast na posiedzeniu sekcji kanonistycznej ks. prof. M. Żurowski przedstawił problem karalności osób związanych ze sprawcą przestępstwa w świetle nauki dekretystów i dekretalistów (*Das Problem der Erstreckung der Strafsanktion auf Personen, die mit dem Delinquenten irgendwie verbunden sind, nach Decretisten und Decretalisten*). Oba wspomniane referaty, podobnie jak i wypowiedzi doc. K. Bukowskiej-Gorgoni, spotkały się z dużym zainteresowaniem słuchaczy, czego dowodem były liczne głosy i zapytania w dyskusjach.

Stroną organizacyjną kongresu, zakończonego wycieczką szlakiem „Unbekanntes Franken”, zajmował się Wydział Prawa Uniwersytetu Fryderyka-Aleksandra w Erlangen-Norymberdze, reprezentowany przez dziekana K. Obermayera oraz profesorów W. Leisera i J. Herrmanna.

L. PAULI (Kraków)

## OBRONA PRACY DOKTORSKIEJ MGRA EDWARDA JĘDRZEJEWSKIEGO

W dniu 16 stycznia 1973 r. odbyło się posiedzenie Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Wrocławskiego im. B. Bieruta poświęcone obronie rozprawy doktorskiej mgra Edwarda Jędrzejewskiego, starszego asystenta w Instytucie Nauk Politycznych Uniwersytetu Wrocławskiego.

Doktorant przedstawił rozprawę pt.: *Hitlerowska koncepcja administracji państwowej na ziemiach polskich włączonych do III Rzeszy (1939 - 1945)*. Promotorem rozprawy był prof. dr hab. Karol Jonca (UWr.), recenzentami prof. dr Franciszek Ryszka (IH PAN), prof. dr hab. Marian Orzechowski, doc. dr hab. Alfred Koniczny (UWr.).

W tajnym głosowaniu Rada Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Wrocławskiego postanowiła nadać mgr. Edwardowi Jędrzejewskiemu stopień naukowy doktora nauk prawnych.

ZBIGNIEW LASAK (Wrocław)

POSIEDZENIE KOMISJI HISTORII PAŃSTWA I PRAWA  
INSTYTUTU HISTORII PAN  
ORAZ KOMITETU REDAKCYJNEGO CZASOPISMA PRAWNO-HISTORYCZNEGO

W dniu 5 marca 1973 r. odbyło się w siedzibie Instytutu Historii PAN w Warszawie posiedzenie Komisji Historii Państwa i Prawa Instytutu oraz Komitetu Redakcyjnego Czasopisma Prawno-Historycznego, poświęcone omówieniu i ocenie roczników XX - XXIV Czasopisma. Referat, charakteryzujący działalność pisma w okresie obejmującym lata 1968 - 1972, opracowali prof. Stanisław Grodziski oraz docent Ludwik Łysiak; przedstawił go zebranym profesor Grodziski. Oceniając ostatnie pięćdziesiąt lat, autorzy referatu odwoływali się często do porównania do wcześniejszego okresu, przy czym materiału porównawczego dostarczało przede wszystkim opracowanie prof. M. Sczanieckiego, sporządzone w 1968 r. z okazji 20-lecia pisma. Rezultatem tych zestawień stało się obszernie omówienie, zaopatrzone w szereg tabel z danymi liczbowymi. Jego autorzy przeanalizowali zamieszczane w Czasopiśmie materiały pod względem poruszanych zagadnień, podziału chronologicznego, zaszeregowania do poszczególnych działów pisma. Po przeprowadzeniu takiej analizy zajęli się merytoryczną oceną publikacji, aby na tej podstawie przedstawić swoje postulaty na przyszłość. Ocena wypadła korzystnie dla Czasopisma Prawno-Historycznego, referat podkreślił ogólnie dobry poziom zamieszczanych tekstów, pozytywnie oceniono także poziom edytorski. Z uznaniem spotkała się konsekwencja, z jaką Czasopismo stosuje się do ukształtowanego w okresie ćwierćwiecza stylu, utrzymanie stałej objętości poszczególnych zeszytów oraz brak tendencji do podnoszenia ceny.

Pewien niepokój autorów referatu wywołało zmniejszające się zainteresowanie historią średniowiecznego państwa i prawa, odbijające zresztą wiernie osłabienie aktywności całej polskiej mediewistyki. W ostatnich latach ok. 70% pozycji w Czasopiśmie poświęconych było czasom nowożytnym, choć i w tym zakresie nie wszystkie okresy reprezentowane były dostatecznie, w nieznacznym tylko stopniu zajmowano się dziejami okupacji i historią PRL. Najpełniej omawiana były na łamach pisma powszechna i polska historia prawa, zwłaszcza sądowego, znacznie słabiej historia doktryn i prawo rzymskie, ubolewać trzeba nad minimalnym procentem publikacji z zakresu prawa kanonicznego, szczególnie polskiego prawa kościelnego. Zwrócono uwagę na stanowczo zbyt wąskie grono autorów not recenzyjnych i na ogólną przewagę liczbową prac z ośrodków centralnych. Niewątpliwym sukcesem pisma jest regularne, coroczne publikowanie *Materiałów do polskiej bibliografii historyczno-prawnej*.

W zakresie postulatów pod adresem redakcji referat sugerował nadanie pismu bardziej międzynarodowego charakteru przez częstsze publikowanie prac autorów obcych, zwłaszcza opracowań dotyczących terenów, które dawniej wchodziły w skład państwa polskiego. W celu propagowania polskiej nauki historycznoprawnej za granicą, wysunięta została w referacie propozycja wydawania raz na kilka lat specjalnego tomu francuskich streszczeń artykułów. Warunkiem podjęcia tej inicjatywy jest jednak doskonała jakość streszczeń, które dotychczas nie zawsze spełniają swą rolę zarówno z winy autorów, jak i tłumaczy. Wskazane byłoby również zbieranie przez redakcję informacji o pracach badawczych prowadzonych w różnych ośrodkach i na tej podstawie wcześniejsze planowanie tematyki poszczególnych numerów pisma oraz zamawianie odpowiednich materiałów.

Zawarta w referacie ocena Czasopisma Prawno-Historycznego znalazła w wielkiej mierze potwierdzenie w dyskusji. Jej uczestnicy zgodzili się z wysoką opinią na temat opracowań z zakresu prawa sądowego, a także bibliografii historycznoprawnej, która jako jedyna dostarcza bieżącej informacji o literaturze przedmiotu.

Wielu dyskutantów zastanawiało się nad możliwością zwiększenia popularności Czasopisma, czytanego niemal wyłącznie w środowisku specjalistów historii prawa i niezbyt dobrze rozchodzącego się w kraju, mimo dobrej marki za granicą. Profesor B. Leśnodorski zwrócił uwagę na potrzebę opublikowania odpowiedniej informacji w Biuletynie Instytutu Historii PAN, którego najbliższy numer ma być poświęcony periodykom wydawanym przez Instytut. Zasugerował także możliwość wydrukowania referatu prof. Grodzkiego i doc. Łysiaka w „Kwartalniku Historycznym”, ponadto zaproponował zmianę szaty graficznej Czasopisma oraz rozszerzenie tematyki przez omawianie wybitnych prac historycznych, socjologicznych, ekonomicznych i innych z punktu widzenia ich znaczenia dla historii państwa i prawa.

Z powszechnym poparciem spotkał się postulat wydawania co pewien czas numeru obcojęzycznego, postulowano jednak zamieszczanie w nim nie samych streszczeń w języku francuskim, lecz wielojęzycznych tłumaczeń wybranych artykułów lub ich obszernych konspektów (prof. J. Bardach, doc. M. Senkowska-Gluck). Rozważano możliwość nawiązania w tym zakresie współpracy z „Acta Poloniae Historica”. W wypowiedziach profesorów J. Wąsickiego, J. Bardacha i B. Leśnodorskiego oraz doc. L. Łysiaka powtarzał się postulat zwiększenia inspirującej roli redakcji w sensie zamawiania tekstów i określania ich przedmiotu oraz formy. Pozwoliłoby to na ustalanie treści poszczególnych zeszytów według przyjętych założeń tematycznych i na rozszerzenie współpracy z różnymi ośrodkami na terenie kraju, gdzie powstaje wiele bardzo interesujących prac, zwłaszcza z zakresu historii ustroju, które nie trafiają do „Czasopisma Prawno-Historycznego”. Doc. M. Senkowska proponowała ponadto powierzyć samym tłumaczom sporządzanie streszczeń artykułów w celu dostosowania ich do potrzeb zagranicznego czytelnika.

W imieniu redakcji głos zabrał przewodniczący Komitetu Redakcyjnego, prof. Michał Szczaniecki, dziękując za wysoką ocenę Czasopisma i pożyteczne postulaty pod jego adresem. Zaproponował przyjęcie propozycji wydrukowania przedstawionego na posiedzeniu referatu w Kwartalniku Historycznym, co zostało zaakceptowane przez wszystkich uczestników. Podkreślił również, że przebieg dyskusji potwierdził wypełnienie przez redakcję sugestii kierowanych poprzednio pod jej adresem, mianowicie zbliżenia pisma do tematyki współczesnej, położenia nacisku na zagadnienie prawa sądowego, zapewnienie właściwej informacji bibliograficznej. Jest godne zaznaczenia, iż na naradach organizowanych przez sekretariat Oddziału I PAN, a poświęconych wydawanym przez Akademię periodykom, Czasopismo wielokrotnie przytaczane było jako rozwiązanie modelowe.

Obecne postulaty co do zwiększenia zasięgu pisma i rozszerzenia grupy współpracowników są niewątpliwie słuszne, choć nie zawsze łatwe w realizacji. Zwłaszcza ogromnie frapująca propozycja wydawania zeszytów obcojęzycznych napotkać może na wielkie trudności. Zapewne skuteczniejsze z punktu widzenia reklamy Czasopisma za granicą byłoby przedstawienie jego dorobku na łamach któregoś z zachodnich periodyków przez jednego z wybitnych tamtejszych uczonych, tak jak to zrobił przed kilku laty nieżyjący już H.F. Schmidt w Savigny Zeitschrift.

Na zakończenie prof. Szczaniecki wyraził przewodniczącej Komisji Historii Państwa i Prawa, doc. M. Senkowskiej-Gluck, wdzięczność za zorganizowanie zebrania poświęconego „Czasopismu Prawno-Historycznemu”. Posiedzenia takie dają redakcji możliwość kontaktu z przedstawicielami różnych ośrodków naukowych, co w ostatnich latach było poważnie utrudnione wskutek likwidacji Rady Redakcyjnej.